

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія
ім. Тараса Шевченка

Кафедра теорії і методики дошкільної та початкової освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

М. Б. Боднар М. Б. Боднар

24 грудня 2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ «СУСПІЛЬСТВОЗНАВСТВО»

рівень вищої освіти – *перший (бакалаврський)*
галузь знань – *01 Освіта / Педагогіка*
спеціальність – *013 Початкова освіта*
освітньо-професійна програма – *Початкова освіта*

Приймас Н.В. Методика навчання освітньої галузі «Суспільствознавство»: [робоча програма навчальної дисципліни для студентів спеціальності 013 Початкова освіта] / Н. В. Приймас. – Кременець, 2019. – 24 с.

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Приймас Наталія Володимирівна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії ім. Тараса Шевченка.

Обговорена і схвалена на засіданні кафедри кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти. Протокол № 9 від 24 грудня 2019 року.

Зав. кафедри: Т. С. Фасолько

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна	
Модулів – 1	Спеціальність: 013 Початкова освіта	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 3		3-й	
Загальна кількість годин – 90		Семестр	
		6-й	
		Лекції	
		18	6
	Освітньо-професійна програма: Початкова освіта	Практичні, семінарські	
		18	6
		Лабораторні	
		-	
		Самостійна робота	
		54	78
		Вид контролю:	
	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	екзамен	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання: 40% / 60%.

для заочної форми навчання: 13,3% / 86,7%.

2. Мета, завдання та заплановані результати навчання

Метою викладання дисципліни є: розкриття наукових концепцій, дидактико-методичних понять, методів та технологій уроку «Я у світі» та «Я досліджую світ»; надання допомоги студентам у процесі оволодіння професійною компетентністю, формування особистості майбутнього учителя, який зорієнтований як на передачу знань, так і на особистісний розвиток дитини і потреби сучасної школи; розкриття процесу гуманізації і демократизації освіти в Україні; визнання пріоритетів загальнолюдських цінностей; формування потреби до пізнання світу і людини як соціальної та біологічної істоти; засвоєння духовних цінностей суспільства; виховання патріотизму, любові та поваги до Української держави.

Завдання курсу:

- створення умов для повноцінної реалізації та самореалізації потенційних професійних можливостей студента;
- оволодіння дидактико-методичними знаннями з навчальної дисципліни;
- усвідомлення практичної значущості теоретичних знань для творчої педагогічної діяльності вчителя;
- розвиток умінь моделювання навчально-виховного процесу уроків «Я у світі» та «Я досліджую світ»;
- реалізація виховного спрямування предмета з метою формування професійних рис і якостей особистості;
- формування готовності до творчої активності у професійній діяльності;
- розвиток умінь користуватися системою цінностей суспільства;
- оволодіння системою норм, традицій, культурних стандартів поведінки України та європейських держав.

Місце навчальної дисципліни в системі професійної підготовки фахівця: «Методика навчання освітньої галузі «Суспільствознавство» є основоположною дисципліною професійного становлення студентів, наукового осмислення ними основних положень методики викладання предмету «Я у світі» та «Я досліджую світ» у початкових класах.

Курс «Методика навчання освітньої галузі «Суспільствознавство» спрямований на формування у студентів таких професійних **компетентностей**:

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійно-педагогічній діяльності, що передбачає застосування теоретичних положень і методів педагогіки, психології та окремих методик навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК1. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності.

ЗК2. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичних ситуаціях.

ЗК3. Здатність до міжособистісного спілкування; комунікаційні навички, навички працювати як автономно, так і в команді;

ЗК10. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності та здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК12. Здатність оцінювати та забезпечувати належну якість виконуваних робіт.

Фахові компетентності спеціальні (ФК)

ФК1. Здатність усвідомлювати високе соціальне значення педагогічної професії та дотримуватися принципів професійної етики вчителя початкових класів.

ФК2. Здатність проектувати і провадити освітній процес із врахуванням сучасного сталого розвитку суспільства та рівня розвитку особистості учня початкових класів.

ФК3. Здатність діагностувати і оцінювати рівень розвитку, досягнення і освітні потреби особистості молодшого школяра.

ФК5. Здатність реалізовувати професійно-педагогічну діяльність в умовах відкритого освітнього середовища початкової школи.

ФК6. Здатність організовувати спільну діяльність і міжособистісну взаємодію суб'єктів педагогічного процесу Нової української школи.

ФК7. Здатність створювати і підтримувати психологічно безпечне і сприятливе освітнє середовище початкової школи, що сприяє навчанню молодших учнів, незалежно від їхнього соціально-культурного та економічного контексту.

ФК9. Здатність керуватися у професійно-педагогічній діяльності нормативно-правовими документами.

ФК10. Здатність використовувати основи теорії і методології освіти в професійно-педагогічній діяльності.

ФК11. Здатність провадити педагогічну діяльність суб'єктів навчально-виховного процесу початкової ланки освіти в умовах Нової української школи.

ФК 12. Здатність впроваджувати сучасні педагогічні та інформаційно-комунікаційні технології у професійній діяльності.

ФК13. Здатність трансформувати і впроваджувати передовий педагогічний досвід у власній професійній діяльності у галузі початкової освіти.

ФК 18. Здатність освоювати ряд навчальних та оцінювальних освітньо-педагогічних стратегій і розуміння їх теоретичних основ.

Програмні результати навчання

ПРН-1.Продемонструвати знання галузевого законодавства та нормативно-інструктивних матеріалів у сфері початкової освіти.

ПРН-2. Продемонструвати сучасні уявлення про тенденції, закономірності розвитку методик початкової освіти у контексті реалізації концепції НУШ.

ПРН-4. Володіти державною мовою як усно, так і письмово та спілкуватися іноземною мовою, здійснювати усну комунікацію в різноманітних освітніх контекстах.

ПРН-5. Продемонструвати базові уявлення з дисциплін гуманітарної, соціально-економічної, математичної та природничо-наукової підготовки майбутнього фахівця.

ПРН-6. Здійснювати критичний аналіз теоретичної та методичної літератури в галузі початкової освіти.

ПРН-10. Вміти вести педагогічну роботу; визначати ступінь і глибину засвоєння навчального програмного матеріалу, прищеплювати учням навички самостійного опанування й поповнення знань.

ПРН-11. Користуватися різноманітними методами і формами навчання, ефективними прийомами керівництва навчально-виховною діяльністю дитячих колективів.

ПРН-13. Здійснювати науково-дослідну і методичну діяльність в сфері початкової освіти.

ПРН-14. Вивчати, аналізувати та впроваджувати передовий педагогічний досвід в практику роботи загальноосвітніх закладів.

ПРН-15. Систематично підвищувати свою професійно-педагогічну майстерність.

ПРН-21. Продемонструвати вміння вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичних ситуаціях.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I. Психолого-педагогічні основи побудови методичної системи навчання курсу «Методика навчання освітньої галузі «Суспільствознавство»

Тема 1. Предмет, мета та завдання курсу «Методика навчання освітньої галузі «Суспільствознавство»

Становлення методик викладання природничих та суспільствознавчих наук.

Сучасний стан та проблеми суспільствознавчої освіти.

Розвиток поглядів на світ і людину в історії суспільства. Світ, його властивості та будова. Життя людини. Діяльність людини. Сенс і мета життя. Цінності життя. Свобода і відповідальність. Духовний світ людини. Портрет людства. Етнос, народність, нація.

Тема 2. Методологічні основи навчання суспільствознавства у початковій школі

Психолого-педагогічні основи побудови методичної системи навчання освітньої галузі «Суспільствознавство», громадянської, історичної та соціальної освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти. Методи дослідження методики навчання освітньої галузі «Суспільствознавство». Зв'язок методики навчання освітньої галузі «Суспільствознавство» з іншими науками. Становлення методики викладання природничих та суспільствознавчих наук. Науково-методичні аспекти та особливості формування суспільствознавчих уявлень та понять у початковій школі.

Провідні функції підручників «Я у світі» та «Я досліджую світ», їх характеристика.

Тема 3. Особливості реалізації освітньої галузі «Суспільствознавство», громадянської, історичної та соціальної освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти

Нормативні документи щодо впровадження освітньої галузі «Суспільствознавство», громадянської, історичної та соціальної освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти в зміст початкової загальної освіти. Місце освітньої галузі «Суспільствознавство», громадянської, історичної та соціальної освітніх галузей у структурі Державного стандарту початкової загальної освіти та Базовому навчальному плані. Мета та завдання освітньої галузі «Суспільствознавство», громадянської, історичної та соціальної освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти.

Структурні компоненти освітніх галузей та їх зміст. Особливості та специфіка досягнення мети для реалізації освітньої галузі «Суспільствознавство», громадянської, історичної та соціальної освітніх галузей. Основні змістові лінії та структурні компоненти галузей.

Пропонований зміст, обов'язкові та очікувані результати навчання громадянської, історичної та соціальної освітніх галузей Типової освітньої програми початкової освіти, розробленої під керівництвом Р. Б. Шияна. Зміст навчання, очікувані результати навчання громадянської, історичної та соціальної освітніх галузей в інтегрованому курсі «Я досліджую світ» Типової освітньої програми для 1-4 класів закладів загальної середньої освіти, розробленої під керівництвом О. Я. Савченко.

Освітні вимоги до рівня підготовки учнів в освітній галузі «Суспільствознавство», громадянській, історичній та соціальній освітніх галузях Державного стандарту початкової освіти.

Тема 4. Система суспільствознавчих компетентностей, знань та умінь молодших школярів

Формування суспільствознавчих компетентностей у змістових лініях громадянської, історичної та соціальної освітніх галузей. Особливості змістових ліній

освітньої галузі «Суспільствознавство». Навчальні програми з курсу «Я у світі» та «Я досліджую світ». Світоглядна позиція у змісті програм. Структура та принципи побудови програм.

Цілі вивчення, розвивальний аспект та виховне спрямування предметів «Я у світі» та «Я досліджую світ». Міжпредметні зв'язки при вивченні предметів. Державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів.

Змістовий модуль II. Особливості навчання суспільствознавства у початковій школі

Тема 5. Матеріальна база навчання освітньої галузі «Суспільствознавство», громадянської, історичної та соціальної освітніх галузей

Засоби наочності на уроках курсу «Я у світі» та «Я досліджую світ». Вимоги до наочності. Особливості застосування різноманітної наочності на уроках курсу «Я у світі» та «Я досліджую світ».

Класифікація обладнання (обладнання живого куточку, географічного майданчику, навчально-дослідної ділянки тощо) та суть його використання для формування у молодших школярів знань та навичок з курсу «Я у світі» та «Я досліджую світ».

Тема 6. Характеристика методів навчання освітньої галузі «Суспільствознавство», громадянської, історичної та соціальної освітніх галузей. Форми вивчення суспільствознавства

Класифікація методів навчання. Прийоми та засоби навчання. Наочні словесні та практичні методи навчання суспільствознавству.

Активні методи навчання суспільствознавству в початковій школі. Характер ігрової діяльності та способи організації ігрової взаємодії.

Основні форми організації навчальної діяльності учнів під час вивчення курсу «Я у світі» та «Я досліджую світ». Урок як основна форма організації навчання та його особливості. Позаурочна робота в системі вивчення навчальних предметів «Я у світі» та «Я досліджую світ».

Тема 7. Іноваційні технології вивчення освітньої галузі «Суспільствознавство», громадянської, історичної та соціальної освітніх галузей

Особливості розвивального навчання. Зміст технології розвивального навчання. Методи організації розвивального навчання. Порівняльна характеристика традиційної та розвивальної системи навчання. Викладання курсу «Я у світі» та «Я досліджую світ» за системою Ельконіна-Давидова.

Формування дослідницької поведінки у молодших школярів, суть та зміст дослідницької діяльності. Педагогічні умови організації досліджень молодших школярів (врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей, мотивованість дослідницької діяльності учнів, наявність спеціального розвивального середовища тощо).

Тема 8. Екологічна освіта молодших школярів на уроках курсу «Я у світі» та «Я досліджую світ»

Етапи неперервного екологічного виховання молодших учнів: екологічне просвітництво, екологічна освіта, екологічне виховання. Поняття про екологічну освіту. Аналіз Концепції екологічної освіти України, її стратегічних завдань. Мета та завдання екологічної освіти молодших школярів. Методи формування екологічної свідомості. Сукупність уявлень про взаємозв'язки у системі «людина–природа» і в самій природі, існуючого ставлення до природи, а також відповідних стратегій взаємодії з нею) та екологічно доцільної поведінки учнів у природі.

Навчальні проекти як засіб формування екологічної освіти в учнів початкових класів: типологія навчальних проектів та особливості їх побудови, реалізації. Основні етапи та зміст проектної діяльності учнів початкової школи.

Змістовий модуль III. Реалізація суспільствознавчої освіти у змістових лініях освітніх галузей «Суспільствознавство», історична, громадянська та соціальна у початковій школі

Тема 9. Зміст навчального матеріалу та вимоги до навчальних досягнень учнів з розділу «Я – Людина» освітньої галузі «Суспільствознавство» у 3-4 кл.

Формування знань про себе як частину природи і суспільства. Поняття про зовнішнє «Я» та складові внутрішнього «Я»: світосприймання, характер, ідентичність (приналежність). Особливості проведення обговорення можливостей досягнення успіху. Обов'язкові умови успішного розвитку сучасної людини: навчання, праця. Роль суспільних груп для розвитку (сім'я, дитячий колектив, друзі); прийоми планування робочого часу, тренування уваги, зосередженості, запам'ятовування. Педагогічні умови формування в учнів поняття про самостійність та відповідальність.

Неповторність кожної людини (зовнішність, поведінка, здібності, характер). Поняття про інтереси, хобі. Гідність та права людини. Усвідомлення життя як найвищої цінності. Конвенція ООН про права дитини. Особистісний розвиток людини упродовж життя.

Навчання як засіб досягнення життєвої мети. Значення знань, освіти, працелюбства в житті людини, в досягненні життєвих успіхів; планування діяльності для досягнення конкретної мети. Планування самонавчання, взаємонавчання.

Тематика навчальних проектів та практичних робіт у 3-4 класах. Вимоги до навчальних досягнень учнів з розділу «Я – Людина» у 3-му та 4-му класах.

Тема 10. Зміст навчального матеріалу та вимоги до навчальних досягнень учнів з розділу «Я та інші» освітньої галузі «Суспільствознавство» у 3-4 кл.

Особливості формування знань у молодших школярів про сім'ю та її склад, основні права та обов'язки в сім'ї. Родинні стосунки, інтереси сім'ї, цінності, права та обов'язки членів родини. Роль сім'ї в житті дитини. Родовід як основа сутності людини. Збереження майна та ощадливе використання сімейного бюджету. Школа. Традиції рідної школи. Права і обов'язки учня/ учениці. Стосунки з однокласниками. Учнівське самоврядування класу. Основні права і обов'язки членів учнівської громади класу.

Збереження природних об'єктів, цілісність майна та ощадливе використання ресурсів школи, місцевої громади. Поняття про людські чесноти. Культура поведінки учня. Культура взаємин людей в сім'ї, школі, на вулиці.

Ми – споживачі. Поняття про правила поведінки, пов'язані з виконанням соціальних ролей пішохода, пасажира, покупця, відвідувача бібліотеки, кінотеатру тощо. Права та обов'язки споживача/ споживачки. Засоби масової інформації мого міста/села/селища. Діяльність засобів масової інформації, її значення у житті людей.

Конфлікти: причини їх виникнення та подолання. Тематика навчальних проектів та практичних робіт у 3-4 класах. Аналіз вимог до навчальних досягнень учнів з розділу «Я та інші» у 3-му та 4-му класах.

Тема 11. Зміст навчального матеріалу та вимоги до навчальних досягнень учнів з розділу «Я – українець» освітньої галузі «Суспільствознавство» у 3-4 кл.

Поняття про суспільство як єдність людських спільнот, їх різноманітність. Особливості формування знань у молодших школярів про відносини людей у суспільстві. Поняття: «суспільство», «громадянин».

Україна – незалежна демократична правова держава. Національні та державні символи України. Громадяни України, їх права. Аналіз змісту адаптованих текстів документів (Конституції України, Декларації прав дитини, Конвенції ООН про права дитини). Поводження в урочистих ситуаціях, в пам'ятних місцях.

Пам'ятки природи, історії та культури України.

Приклади правопорушень серед дітей і юридична відповідальність за їх скоєння. Неправомірна поведінка як порушення прав інших людей. Призначення Конституції

України та українського законодавства. Значення дотримання правил співжиття в суспільстві, невідворотність відповідальності за порушення законів, прав інших людей.

Можливості правопорушення серед дітей, їх причини. Знання про свої права у конкретних життєвих ситуаціях.

Моделювання різних соціальних ролей (учень-вчитель-директор школи-продавець-екскурсовод-водій-поліцейський і т. д.). Тематика навчальних проектів та практичних робіт у 3-4 класах. Аналіз вимог до навчальних досягнень учнів з розділу «Я – українець» у 3-му та 4-му класах.

Тема 12. Зміст навчального матеріалу та вимоги до навчальних досягнень учнів з розділу «Я – європеєць» освітньої галузі «Суспільствознавство» у 3-4 кл.

Особливості формування у молодших школярів поняття про Україну – європейську державу. Європейський Союз – співтовариство народів Європи. Держави – найближчі сусіди України. Символіка Європейського Союзу. Різноманітність народів Європи, їхніх культур і звичаїв, місце України в Європі. Формування у молодших школярів поняття про членство у європейській спільноті.

Різноманітність країн світу, місце України на карті світу. Найбільші українські спільноти в інших країнах світу. Досягнення українців в різних галузях (у науці, культурі, спорті тощо).

Земля – спільний дім для людей. Необхідність взаємодопомоги, співпраці, охорони природи спільними зусиллями. Діяльність людини, щодо збереження життя на Землі; Земля як спільний дім для всіх людей, необхідність толерантного ставлення до різноманітності культур, звичаїв народів. Волонтерство як суспільно корисна діяльність.

Тематика навчальних проектів та практичних робіт у 3-4 класах. Аналіз вимог до навчальних досягнень учнів з розділу «Я – європеєць» у 3-му та 4-му класах.

Тема 13. Особливості навчання суспільствознавству (історична, громадянська та соціальна освітні галузі) у 1-2 класах

Основні етапи та зміст навчальної діяльності учнів початкової школи під час вивчення курсу «Я досліджую світ».

Змістові лінії курсу «Я досліджую світ» (природнича, громадянська та історична, соціальна та здоров'язбережувальна освітні галузі) за Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом *Савченко О. Я.*

Тематична основа і зміст навчання змістових ліній «Людина», «Людина серед людей», «Людина в суспільстві», «Людина і світ», «Людина і природа».

Змістові лінії вивчення *соціальної та здоров'язбережувальної* освітніх галузей за Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом *Шияна Р. Б.*

Тематична основа та пропонований зміст навчання змістових ліній «Безпека», «Здоров'я», «Добробут».

Змістові лінії вивчення *громадянської та історичної* освітніх галузей за Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом *Шияна Р. Б.*

Тематична основа та пропонований зміст навчання змістових ліній «Я – Людина», «Я серед людей», «Моя культурна спадщина», «Моя шкільна і місцева громади», «Ми – громадяни України. Ми – європейці».

Тема 14. Особливості навчання суспільствознавству (історична, громадянська та соціальна освітні галузі) у 3-4 класах

Основні етапи та зміст навчальної діяльності учнів початкової школи під час вивчення курсу «Я досліджую світ». Змістові лінії курсу «Я досліджую світ» (природнича, громадянська та історична, соціальна та здоров'язбережувальна освітні галузі) за Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом *Савченко О. Я.*

Тематична основа і зміст навчання змістової лінії «Людина» (людина – частина природи і суспільства, пізнання себе, своїх можливостей; здорова і безпечна поведінка).

Зміст навчання у 3 кл. та практичний блок завдань для тренування уваги, пам'яті. Зміст навчання у 4 кл.

Тематична основа і зміст навчання змістової лінії «Людина серед людей» (соціальні ролі, стандарти поведінки в сім'ї, в школі, в громадських місцях; моральні норми; навички співжиття і співпраці, соціальні зв'язки між людьми у процесі виконання соціальних ролей). Зміст навчання у 3 кл. Практичні завдання з моделювання способів поведінки чуйного ставлення до старших та інших членів сім'ї, поведінки у громадських місцях. Зміст навчання у 4 кл.

Тематична основа і зміст навчання змістової лінії «Людина в суспільстві» (громадянські права та обов'язки як члена суспільства і громадянина України. Пізнання свого краю, історії, символів держави. Внесок українців у світові досягнення). Зміст навчання у 3 кл. Практичний блок завдань та прогностичних задач. Зміст навчання у 4 кл. Рольові ігри «Супермаркет», «Я пасажир» та ін.

Тематична основа і зміст навчання змістової лінії «Людина і світ» (Земля – спільний дім для всіх людей; толерантне ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв; залежність стану довкілля від поведінки всіх людей). Зміст навчання у 3 кл. Дослідження та проекти «Що в моєму домі вироблено в інших країнах», «Славетні українці» та ін. Зміст навчання у 4 кл.: Земля – спільний дім для всіх людей. Уявні подорожі в інші країни (проект).

Тематична основа і зміст навчання змістової лінії «Природа» (різноманітність природи; природа Землі; природа України). Зміст навчання у 3 кл. та 4 кл. Практичний блок завдань (Наш край на глобусі і карті. Складання календаря народних свят українців, пов'язаних з явищами природи).

Тематична основа і зміст навчання змістової лінії «Людина і природа» (взаємозв'язки людини і природи; використання людиною природничих знань, матеріалів, виробів і технологій; відповідальна діяльність людини у природі). Зміст навчання у 3 кл.:

Зміст навчання у 4 кл. Практичний блок завдань про зв'язки між людиною, природою і рукотворним світом. Вплив діяльності людини на природу. Екологічні проблеми планети. Природоохоронні заходи. Практичні завдання з моделювання безпечної поведінки у навколишньому середовищі, дослідження способів заощадження води, електроенергії. Розроблення плану природоохоронного заходу.

Змістові лінії вивчення соціальної та здоров'язбережувальної освітніх галузей за Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом Шияна Р. Б.

Тематична основа та пропонований зміст навчання змістових ліній «Безпека», «Здоров'я», «Добробут».

Змістові лінії вивчення громадянської та історичної освітніх галузей за Типовою освітньою програмою, розробленою під керівництвом Шияна Р. Б.

Тематична основа та пропонований зміст навчання змістових ліній «Я – Людина», «Я серед людей», «Моя культурна спадщина», «Моя шкільна і місцева громади», «Ми – громадяни України. Ми – європейці».

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	денна форма				
	усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6
Модуль 1.					
<i>Змістовий модуль I.</i>					
<i>Психолого-педагогічні основи побудови методичної системи навчання курсу «Методика навчання освітньої галузі «Суспільствознавство»</i>					
Тема 1. Предмет, мета та завдання курсу «Методика навчання освітньої галузі «Суспільствознавство»	4	1	1		2
Тема 2. Методологічні основи навчання суспільствознавства у початковій школі	4	1	1		2
Тема 3. Особливості реалізації освітньої галузі «Суспільствознавство», громадянської, історичної та соціальної освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти	4	1	1		2
Тема 4. Система суспільствознавчих компетентностей, знань та умінь молодших школярів	4	1	1		2
Разом за змістовим модулем 1	16	4	4		8
<i>Змістовий модуль II.</i>					
<i>Особливості викладання суспільствознавства у початковій школі</i>					
Тема 5. Матеріальна база навчання освітньої галузі «Суспільствознавство», громадянської, історичної та соціальної освітніх галузей	10	2	2		6
Тема 6. Характеристика методів навчання освітньої галузі «Суспільствознавство», громадянської, історичної та соціальної освітніх галузей. Форми вивчення суспільствознавства	10	2	2		6
Тема 7. Іноваційні технології вивчення освітньої галузі «Суспільствознавство», громадянської, історичної та соціальної освітніх галузей	6	1	1		4

Тема 8. Екологічна освіта молодших школярів на уроках курсу « Я у світі» та «Я досліджую світ»	6	1	1		4
Разом за змістовим модулем 2	32	6	6		20
<i>Змістовий модуль III.</i>					
<i>Реалізація суспільствознавчої освіти у змістових лініях освітніх галузей «Суспільствознавство», історична, громадянська та соціальна у початковій школі</i>					
Тема 9. Зміст навчального матеріалу та вимоги до навчальних досягнень учнів з розділу «Я – Людина» освітньої галузі «Суспільствознавство» у 3-4 кл.	4	1	1		2
Тема 10. Зміст навчального матеріалу та вимоги до навчальних досягнень учнів з розділу «Я та інші» освітньої галузі «Суспільствознавство» у 3-4 кл.	4	1	1		2
Тема 11. Зміст навчального матеріалу та вимоги до навчальних досягнень учнів з розділу «Я – українець» освітньої галузі «Суспільствознавство» у 3-4 кл.	4	1	1		2
Тема 12. Зміст навчального матеріалу та вимоги до навчальних досягнень учнів з розділу «Я – європеєць» освітньої галузі «Суспільствознавство» у 3-4 кл.	6	1	1		4
Тема 13. Особливості навчання суспільствознавству (історична, громадянська та соціальна освітні галузі) у 1-2 класах	12	2	2		8
Тема 14. Особливості навчання суспільствознавству (історична, громадянська та соціальна освітні галузі) у 3-4 класах	12	2	2		8
Разом за змістовим модулем 3	42	8	8		26
Всього	90	18	18		54

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	заочна форма				
	усього	у тому числі			
		л	п	лаб	с.р.
1	2	3	4	5	6
Модуль 1.					
<i>Змістовий модуль I.</i>					
<i>Психолого-педагогічні основи побудови методичної системи навчання курсу «Методика навчання освітньої галузі «Суспільствознавство»</i>					
Тема 1. Предмет, мета та завдання курсу «Методика навчання освітньої галузі «Суспільствознавство»	7	1			6
Тема 2. Методологічні основи навчання суспільствознавства у початковій школі	7		1		6
Тема 3. Особливості реалізації освітньої галузі «Суспільствознавство», громадянської, історичної та соціальної освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти	6				6
Тема 4. Система суспільствознавчих компетентностей, знань та умінь молодших школярів	7		1		6
Разом за змістовим модулем I	27	1	2		24
<i>Змістовий модуль II.</i>					
<i>Особливості викладання суспільствознавства у початковій школі</i>					
Тема 5. Матеріальна база навчання освітньої галузі «Суспільствознавство», громадянської, історичної та соціальної освітніх галузей	7	1			6
Тема 6. Характеристика методів навчання освітньої галузі «Суспільствознавство», громадянської, історичної та соціальної освітніх галузей. Форми вивчення суспільствознавства	7		1		6
Тема 7. Іноваційні технології вивчення освітньої галузі «Суспільствознавство», громадянської, історичної та соціальної освітніх галузей	7		1		6

Тема 8. Екологічна освіта молодших школярів на уроках курсу «Я у світі» та «Я досліджую світ»	6				6
Разом за змістовим модулем 2	27	1	2		24
Змістовий модуль III.					
<i>Реалізація суспільствознавчої освіти у змістових лініях освітніх галузей «Суспільствознавство», історична, громадянська та соціальна у початковій школі</i>					
Тема 9. Зміст навчального матеріалу та вимоги до навчальних досягнень учнів з розділу «Я – Людина» освітньої галузі «Суспільствознавство» у 3-4 кл.	5	1			4
Тема 10. Зміст навчального матеріалу та вимоги до навчальних досягнень учнів з розділу «Я та інші» освітньої галузі «Суспільствознавство» у 3-4 кл.	6				6
Тема 11. Зміст навчального матеріалу та вимоги до навчальних досягнень учнів з розділу «Я – українець» освітньої галузі «Суспільствознавство» у 3-4 кл.	5	1			4
Тема 12. Зміст навчального матеріалу та вимоги до навчальних досягнень учнів з розділу «Я – європеєць» освітньої галузі «Суспільствознавство» у 3-4 кл.	7		1		6
Тема 13. Особливості навчання суспільствознавству (історична, громадянська та соціальна освітні галузі) у 1-2 класах	6	1	1		4
Тема 14. Особливості навчання суспільствознавству (історична, громадянська та соціальна освітні галузі) у 3-4 класах	7	1			6
Разом за змістовим модулем 3	36	4	2		30
Всього	90	6	6		78

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Завдання курсу «Методика навчання освітньої галузі «Суспільствознавство».	1
2.	Методологічні основи курсу «Методика навчання освітньої галузі «Суспільствознавство».	1
3.	Особливості шкільного курсу «Я у світі» та «Я досліджую світ».	2
4.	Особливості використання матеріальної бази навчального закладу під час вивчення освітньої галузі «Суспільствознавство», історичної, громадянської та соціальної освітніх галузей.	2
5.	Характеристика методів та форм вивчення освітньої галузі «Суспільствознавство», історичної, громадянської та соціальної освітніх галузей.	2
6.	Інноваційні технології в системі викладання шкільного курсу «Я у світі» та «Я досліджую світ».	1
7.	Навчальні проекти як засіб формування екологічної освіти молодших школярів.	1
8.	Особливості реалізації змісту навчального матеріалу з розділів «Я – Людина», «Я та інші» освітньої галузі «Суспільствознавство». Особливості організації та проведення навчальних проектів, практичних робіт, соціальних акцій та рольових ігор у процесі вивчення дисципліни «Я у світі».	2
9.	Особливості реалізації змісту навчального матеріалу з розділу «Я – українець» освітньої галузі «Суспільствознавство».	1
10.	Особливості реалізації змісту навчального матеріалу з розділу «Я – європеєць» освітньої галузі «Суспільствознавство». Аналіз вимог до навчальних досягнень учнів з розділів «Я – Людина», «Я та інші», «Я – українець», «Я – європеєць» у 3-му та 4-му класах.	1
11.	Особливості навчання суспільствознавству у 1-2 класах.	2
12.	Основні етапи та зміст навчальної діяльності учнів початкової школи під час вивчення курсу «Я досліджую світ» у 3-4 класах.	2
Всього годин		18

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Сучасний стан та проблеми суспільствознавчої освіти.	2
2.	Науково-методичні аспекти та особливості формування суспільствознавчих уявлень та понять у початковій школі.	2
3.	Мета та завдання освітньої галузі «Суспільствознавство», громадянської, історичної та соціальної освітніх галузей Державного стандарту початкової освіти. Структура курсу «Я у світі» та «Я досліджую світ».	2
4.	Цілі вивчення, розвивальний аспект та виховне спрямування предметів «Я у світі» та «Я досліджую світ». Міжпредметні зв'язки при вивченні предметів.	2

5.	Особливості застосування різноманітної наочності на уроках курсу «Я у світі» та «Я досліджую світ».	6
6.	Види наочності та особливості її використання у початкових класах. Позаурочна робота в системі вивчення навчальних предметів «Я у світі» та «Я досліджую світ».	6
7.	Педагогічні умови організації досліджень молодших школярів (врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей, мотивованість дослідницької діяльності учнів, наявність спеціального розвивального середовища тощо). Порівняльний аналіз традиційних та інноваційних методів навчання освітньої галузі «Суспільствознавство» (мультимедійна презентація або структурна схема).	4
8.	Концепція екологічної освіти України, її стратегічні завдання. Форми і види екологічної освіти молодших школярів в Україні та за кордоном.	4
9.	Особливості підготовки навчальних проектів у початковій школі. Тематика навчальних проектів та практичних робіт у 3-4 класах з розділу «Я – Людина» освітньої галузі «Суспільствознавство».	2
10.	Тематика навчальних проектів та практичних робіт у 3-4 класах з розділу «Я та інші» освітньої галузі «Суспільствознавство».	2
11.	Символи України: як навчити дітей пишатись національною символікою (підготовка твору-роздуму або методичних рекомендацій для батьків школярів, вчителів початкових класів).	2
12.	Формування знань про Україну як європейську державу. Європейський Союз: що я знаю про нього? (підбір цікавинок та публікацій, доступних для учнів початкової школи).	4
13.	Інноваційні форми роботи з дітьми для формування знань про сім'ю та родовід в учнів початкових класів.	8
14.	Підбір цікавинок про Україну, обговорення їхньої педагогічної цінності для роботи з молодшими учнями. Відносини людей у суспільстві: причини порушення моральних правил та цінностей, шляхи тлумачення молодшим школярам цих явищ.	8
Всього годин		54

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на семінарських та практичних заняттях

1 бал – студент виявляє поверхові знання і розуміння основних положень навчального матеріалу з методики навчання освітньої галузі «Суспільствознавство», може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки;

2 бали – студент виявляє недостатні знання і розуміння основних положень навчального матеріалу з методики навчання освітньої галузі «Суспільствознавство», може поверхово аналізувати події, процеси, явища і робити певні висновки; відповідь містить часткові помилки, недостатньо осмислена; самостійно відтворює більшу частину навчального матеріалу; відповідає за планом, висловлює власну думку щодо теми, вміє застосовувати знання при розв'язуванні задач за зразком; користується додатковими джерелами.

3 бали – знання студента є достатньо повними, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює події з точки зору смислового

взаємозв'язку, уміє аналізувати, встановлювати найсуттєвіші зв'язки і залежності між явищами, фактами, робити висновки, загалом контролює власну діяльність. Відповідь повна, логічна, обґрунтована, але з деякими неточностями. Студент здатен на рецензію відповіді іншого студента; здатен опрацювати матеріал самостійно.

4 бали – студент володіє глибокими і міцними знаннями з методики навчання освітньої галузі «Суспільствознавство», здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну.

5 балів – студент має системні, дієві знання з методики навчання освітньої галузі «Суспільствознавство», виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої обдарування та нахили у процесі вивчення методики навчання освітньої галузі «Суспільствознавство».

7. Індивідуальні навчально-дослідні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) з курсу «Методика навчання освітньої галузі «Суспільствознавство»» – це вид науково-дослідної роботи бакалавра, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Реферат передбачає виклад матеріалу за індивідуально обраною темою в обсязі 15 сторінок з обов'язковим висвітленням індивідуальної позиції автора щодо проблеми. Обов'язковими структурними компонентами реферату є: титульна сторінка, план, висновки, використана література.

Орієнтовна тематика досліджень:

1. Людина як складно організована, моральна і самооцінна істота.
2. Неповторність кожної людини: теоретичний аспект проблематики.
3. Взаємодія людей у родині, колективі, суспільстві. Моральні цінності українського народу.
4. Феномен людського життя у контексті сучасних наукових досліджень.
5. Поняття про світ та особливості його існування.
6. Поняття про людину, як частину природи.
7. Поетапне усвідомлення довкілля і свого місця у ньому.
8. Характеристика природного та духовного світу сучасної людини.
9. Історичний розвиток уявлень про світ (міфологічний, релігійний, науковий і філософський підхід).
10. Характеристика сенсу людського життя.
11. Ціннісні виміри людського життя у сучасному суспільстві.
12. Повнота і щастя життя: теорія та практика.
13. Захист прав людини в Європі та світі: порівняльний аналіз.
14. Політична еліта та політичне лідерство, їх вплив на життя людей.
15. Сучасні проблеми формування незалежної української правової держави.

16. Моральні основи життєдіяльності людини та суспільства. Поняття добра і зла.
17. Свобода й відповідальність: способи досягнення й збереження.
18. Товаришування, дружба, любов: спільне та відмінне.
19. Духовний світ людини. Цілі ті ідеали сучасної людини.
20. Європейські держави і їх вплив на Україну.
21. Україна – європейська держава.
22. Членство в ЄС: країни-учасники та країни, що прагнуть до членства.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ СТУДЕНТІВ ПРИ ВИКОНАННІ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ:

1 бал – студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну;

2 бали – студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує деякі творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну;

3 бали – студент володіє глибокими та міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну; здатен творчо проявити себе в процесі навчально-пізнавальної діяльності з методики навчання освітньої галузі «Суспільствознавство»;

4 бали – студент володіє глибокими і міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях; може визначати тенденції та протиріччя процесів; робить аргументовані висновки; критично оцінює окремі нові факти, явища, ідеї; використовує додаткові джерела та матеріали; самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності; вирішує творчі завдання; відрізняє упереджену інформацію від об'єктивної; здатен сприйняти іншу позицію як альтернативну; здатен творчо проявити себе в процесі навчально-пізнавальної діяльності, виклад матеріалу структурований та відповідно технічно оформлений.

5 балів – студент має системні знання, частково проявляє власні творчі здібності, користується різноманітними арсеналами засобів-доказів власної думки, вирішує найпростіші проблемні завдання, аналізує явища та процеси у процесі викладу матеріалу, висловлює власні погляди на них;

6 балів – студент має системні знання, проявляє власні творчі здібності, користується різноманітними арсеналами засобів-доказів власної думки, вирішує найпростіші проблемні завдання, аналізує явища та процеси у процесі викладу матеріалу, висловлює власні погляди на них у логічній послідовності, проте зустрічаються деякі технічні чи письмові неточності у індивідуальному навчально-дослідному завданні;

7 балів – студент має системні знання, частково проявляє власні творчі здібності, користується різноманітними арсеналами засобів-доказів власної думки, вирішує найпростіші проблемні завдання, аналізує явища та процеси у процесі викладу матеріалу, висловлює власні погляди на них; можуть повторюватись деякі фрагменти поданого матеріалу, недотримані деякі технічні вимоги (замінені розділові знаки, не вірні переноси слів тощо);

8 балів – студент має системні та міцні знання, частково проявляє власні творчі здібності, користується різноманітними арсеналами засобів-доказів власної думки, вирішує найпростіші проблемні завдання, аналізує явища та процеси у процесі викладу матеріалу, висловлює власні погляди на них; дещо порушена логіка викладу матеріалу, трапляються незначні технічні помилки (відсутність нумерації сторінок тощо);

9 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію;

10 балів – студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, користується широким арсеналом засобів-доказів своєї думки, вирішує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; вміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї; самостійно виконує науково-дослідну роботу; логічно і творчо викладає матеріал письмовій чи друкованій формі; розвиває свої обдарування та нахили, здатен повною мірою проявити творчий потенціал з методики навчання освітньої галузі «Суспільствознавство».

8. Методи навчання

Лекції, пояснення, розповідь, бесіда, інструктаж, дискусія, диспут, вправи, ілюстрації, демонстрація, робота з літературою, відеометод, пізнавальні ігри, навчальна дискусія, виконання творчих завдань, самостійна робота.

9. Методи контролю

Поточне тестування, контрольні роботи, самостійні роботи, усне опитування, виконання творчих завдань, ІНДЗ, підсумковий тест.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Тематичне опитування	Контрольна робота	ІНДЗ	Сума 100 (100 %)
45	25	30	100 Екзамен (70%)

Шкала оцінювання знань та вмінь студентів під час підсумкового контролю

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За 100-бальною шкалою	Екзаменаційна оцінка	
			Результати поточного та проміжного контролю	Результати здачі екзамену
A	Відмінно	90 – 100	27 – 30	63 – 70
B	Добре	82 – 89	24 – 26	58 – 62
C	Добре	75 – 81	22 – 23	53 – 57
D	Задовільно	67 – 74	20 – 21	47 – 52
E	Задовільно	60 – 66	18 – 19	42 – 46
FX	Незадовільно	35 – 59	10 – 17	25 – 41
F	Незадовільно	1 – 34	1 – 9	1 – 24

Критерії оцінювання за національною шкалою

Відмінно (A) – має міцні знання з дисципліни; вільно орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; вміло й упевнено, з незначною кількістю помилок застосовує знання в практичних ситуаціях; виявляє різноманітні творчі уміння застосування знань, навичок в навчально-дослідній і практичній діяльності.

Добре (B) – має добрі знання з дисципліни, з частковими помилками; достатньо впевнено, в загальному вірно орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; упевнено, лише з кількома суттєвими помилками застосовує знання в практичних ситуаціях; виявляє творчі уміння застосування знань, навичок в навчально-дослідній і практичній діяльності.

Добре (C) – студент дає відповідь, що задовольняє ті ж вимоги, що й оцінка „Добре (B)”, але допускає неістотні, другорядні помилки та поодинокі недоліки в послідовності викладу матеріалу.

Задовільно (D) – має непогані, мінімально достатні знання з дисципліни, зі значними помилками; у загальному достатньо орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не досить впевнено, з суттєвими помилками застосовує знання в практичних ситуаціях; виявляє творчі уміння застосування знань, навичок в навчально-дослідній і практичній діяльності зі значною кількістю недоліків.

Задовільно (E) – студент виявляє знання і розуміння основних положень курсу, але викладає матеріал не досить повно і допускає значні помилки; відчуває труднощі при виконанні практичних завдань; відповіді подані нелогічно.

Незадовільно (FX) – не має мінімально достатніх знань з дисципліни; погано або зовсім не орієнтується у теоретичних ключових поняттях змістового модуля, теми; не виявляє павичок застосування знань в практичних ситуаціях; не виявляє творчі уміння застосування знань, навичок в навчально-дослідній і практичній діяльності.

11. Методичне забезпечення

Конспекти лекцій, методичні розробки семінарських занять, нормативні документи МОН України з проблем освіти, відеозаписи уроків та виховних заходів, завдання для самостійної роботи, тестові завдання, тематика ІНДЗ, комплексна контрольна робота.

12. Рекомендована література

Базова:

1. Бібік Н. М. Підручник «Я у світі». 4 клас / Н. М. Бібік, Т. Є. Бойченко, Н. С. Коваль. – Харків: Основа, 2015. – 143 с.
2. Бібік Н. М. Підручник «Я у світі». 3 клас / Н. М. Бібік. – Харків: Основа, 2013. – 165 с.
3. Бібік Н. М. Робочий зошит «Я у світі». 4 клас. / Н. М. Бібік, Г. П. Бондарчук. – Харків: Основа, 2015. – 64 с.
4. Бібік Н. М. Я досліджую світ. Підручник інтегрованого курсу для 1 класу. У 2-х частинах / Бібік Н. М., Бондарчук Г. П.
5. Бібік Н. М. Я досліджую світ. Підручник для 2 класу. У 2-х частинах. Частина 1 (Бібік Н. М., Бондарчук Г. П.). Частина 2 (Корнієнко М. М., Крамаровська С. М., Зарецька І. Т.).
6. Бібік Н. М. Я досліджую світ. Робочий зошит до підручника / Бібік Н. М., Бондарчук Г. П. У 2-х частинах.
7. Будна Н. О. Я досліджую світ : конспекти уроків. 1 кл. : / Н. О. Будна. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2019. – 120 с.
8. Волощенко О. Я досліджую світ. Формувальне оцінювання. 2 клас / О. Волощенко, О. Козак, Г. Остапенко. – К.: СВІТИЧ, 2019. – 80 с.
9. Державний стандарт початкової загальної освіти (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 р. № 462. Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/17911/
10. Державний стандарт початкової освіти (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87). Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/59891/
11. Додаток до листа Міністерства освіти і науки України від 01. 07. 2019 р. № 1/11-5966. Методичні рекомендації про викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2019/2020 навчальному році. Режим доступу: <https://www.skhoollife.org.ua/list-ministerstva-osvity-i-nauky-ukrayiny-1-11-5966-vid-01-07-2019-shhodo-metodychnyh-rekomendatsij-pro-vykiadanna-navchalnyh-predmetiv-u-zakladah-zagalnoyi-serednoyi-osvity-u-2019-2020-navchalnomu-r/>
12. Жаркова І. Я і суспільство. Я і природа. Зошит для 4 класу / І. Жаркова та ін. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2015. – 96 с.
13. Закон України «Про освіту» // zakon.rada.gov.ua/go/2145-19. – 2017.
14. Кодлюк Я. П. Дидактика початкової школи: практичний курс: навчально-методичний посібник / Я. П. Кодлюк. – Тернопіль: Астон. – 2013. – 160 с.
15. Концепція Нової української школи (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року». Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html>)

16. Ліник О. О. Методика викладання освітньої галузі «Людина і світ». Навчальний посібник / Автор та укладач О. О. Ліник. – К.: Видавничий дім «Слово», 2010. – 248 с.
17. Людина і світ. Підручник / [Гол. ред. проф. Л. В. Губерський]. – К.: Знання, 2001. – 350 с.
18. Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів першого класу (Додаток до наказу МОН України від 20.08.2018 № 924).
19. Методичні рекомендації щодо оцінювання навчальних досягнень учнів другого класу (Наказ МОН України від 27.08.2019 № 1154).
20. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1–2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу» / Воронцова Т. В., Пономаренко В. С. та інші. : – Київ. : Видавництво «Алатон», 2019. – 128 с.
21. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: методика навчання інтегрованого курсу «Я досліджую світ» у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти на засадах компетентнісного підходу» / Гільберт Т. Г., Тарнавська С. С., Павич Н. М. – Київ: Генеза, 2019. – 256 с.
22. НУШ. Типові освітні програми для закладу загальної середньої освіти. 1-2 класи / укл. Лотоцька А. В. – Харків : Ранок, 2019. – 192 с.
23. НУШ. Типові освітні програми для закладу загальної середньої освіти. 3-4 класи / укл. Лотоцька А. В. – Харків : Ранок, 2019. – 234 с.
24. Особливості викладання освітньої галузі «Суспільствознавство» у початковій школі.– Режим доступу: <http://studfiles.net/preview/5258644/prage:2#6>
25. Педагогіка: інформативний виклад / Рацул А. Б., Довга Т. Я. – К: Видавничий Дім «Слово», 2016. – 344 с.
26. Підручник «Я у світі» (3 клас). Режим доступу: <http://4book.org/uchebniki-ukraina/3-klass/1589-ya-u-sviti-3-klas-bibik>
27. Підручник «Я у світі» (4 клас). Режим доступу: <http://pidruchnyk.com.ua/655-ya-u-sviti-bibik-4-klas.html>
28. Планування виховної роботи. Початкова школа / С. Савченко, В. Орлова, Н. Гладка та ін. ; [упоряд.: М. Пристінська, І. Стратілат]. – К. : ВД «Перше вересня», 2015. – 79 с.
29. Савченко О. Дидактика початкової школи / О. Савченко. – К., 1999. – 422 с.
30. Сліпець О. Б. Я у світі: конспекти уроків: 4 кл. до підр. Бібік Н. М. / О. Б. Сліпець. – Тернопіль: Навч. кн. – Богдан, 2017. – 112 с.
31. Тагліна О. В. Робочий зошит «Я у світі». 4 клас / О. В. Тагліна, Г. Ж. Іванова. – Харків: Ранок, 2015. – 64 с.
32. Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти I ступеня (Наказ Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 407). Режим доступу: <https://www.pedrada.com.ua/article/2299-tipova-osvitnya-programa-dlya-2-4-h-klasv>
33. Типові освітні програми для 1-2 класів НУШ. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 1-2 клас. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 1-2 клас (Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.10.2019 року № 1272).
[Режимдоступу: https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/1-2-dodatki.pdf)
34. Типові освітні програми для 3-4 класів НУШ. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Савченко О. Я. 3-4 клас. Типова освітня програма, розроблена під керівництвом Шияна Р. Б. 3-4 клас (Наказ Міністерства освіти і науки України від 08.10.2019 року № 1273).
Режимдоступу: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-1-4-klas/2019/11/3-4-dodatki.pdf>
35. Шість цеглинок в освітньому просторі школи. Методичний посібник / Упорядник О.Рома – The LEGO Foundation, 2018. – 32 с.

36. Я у світі. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 3-4 класи (оновлено). Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/pochatkova-shkola.html>.
37. Я досліджую світ : конспекти уроків : 2 кл. : у 2-х ч. Ч. 2 : посібник для вчителя / Н.О. Будна, Т. В. Гладюк, С. Г. Заброцька, Н. Б. Шост. – Тернопіль : Навчальна книга– Богдан, 2019. – 188 с.

Допоміжна:

1. Амонашвили Ш. В школу с шести / Ш. Амонашвили. – М., 1986.
2. Амосова М. Н. Славная осень / М.Н. Амосова // Начальная школа. – 2006. – № 9. – С. 78–80.
3. Водолазська Т. Методи пізнання свого довкілля вибирають діти / Т. Водолазська // Початкова школа. – 2003. – № 3. – С. 38–40.
4. Городецька А. Засідання екологічного клубу «Лісовичок» / А. Городецька // Початкова школа. – 2012. – № 7. – С. 32–35.
5. Глива Л. К. Урок з інтегрованого курсу «Людина і світ» / Л. К. Глива // Початкова школа. – 2003. – № 2. – С. 16–19.
6. Грушинська І. Розв'язання тестових та ситуативних завдань на уроках з курсу «Я у світі» / І. Грушинська // Початкова школа. – 2013. – № 10. – С. 21–24.
7. Гуменко Є. Дари природи / Є. Гуменко // Початкова школа. – 2006. – № 8. – С. 51–53.
8. Заперченко Н. Цікаві завдання з природознавства / Н. Заперченко // Початкова школа. – 2006. – № 1. – С. 26–28.
9. Дичківська І. М. Іноваційні педагогічні технології: навч. посіб. / І. М. Дичківська. – К.: Академвидав, 2004. – 352 с.
10. Іванішена С. Форми і методи інтерактивного навчання / С. Іванішена // Початкова школа. – 2006. – ЖЗ. – С. 9–11.
11. Інновації в методиці викладання початкового курсу природознавства: навч. метод, посіб. / [укладачі О. О. Лінік, Н. І. Черв'якова]. – Луганськ: Альма-матер, 2006. – 85 с.
12. Інноваційні підходи до викладання предмету «Я у світі». Режим доступу до публікації: [library.iprigo.com.ua/.../Інноваційні%20підходи%20до%20викладання%20предмета%](http://library.iprigo.com.ua/.../Інноваційні%20підходи%20до%20викладання%20предмета%20). – Назва з екрану.
13. Корнієнко С. Орієнтовний план виховної роботи вчителя початкових класів: I семестр / С. Корнієнко. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2005. – 64 с.
14. Кузь В. Основи національного виховання / В. Кузь, Ю. Руденко, З. Сергійчук. – Умань, 1993. – 186 с.
15. Кукушин В. С. Современные педагогические технологии. Начальная школа: пособие для учителя / В. С. Кукушин. – Ростов / Д.: Феникс, 2003. – 448 с.
16. Лінік О. О. Творче проєкуваня в організації життєдіяльності шестирічок: авч.-метод. посіб. / О. О. Лінік. – Луганськ: Альма-матер, 2005. – 178 с.
17. Логачевська С. Дійти до кожного учня / С. Логачевська. – К., 1990. – 178 с.
18. Мазоха А. Педагогіка / А. Мазоха, Л. Опанасенко. – К., 2001. – 262 с.
19. Методичні рекомендації щодо викладання предметів освітньої галузі «Суспільствознавство» у 2016–2017 навчальному році. Режим доступу: www.osvitportal.lviv.ua/novyny?id=84456_do_novogo_navchalnogo_roku. – Назва з екрану.
20. Мясцова В. И. Краеведческий материал как средство художественно-творческого развития учащихся // Начальная школа. – 2006. – № 7. – С. 83–86.
21. Нарочна Л. К. Методика викладання природознавства / Л. К. Нарочна, Г. В. Ковальчук, К. Д. Гончарова. – К.: Вища школа, 1990. – 302 с.
22. Підручник «Я у світі» Тагліна, Іванова. Режим доступу: pidruchniki.in.ua > 4 клас. – Назва з екрану.
23. Савченко О. Я. Виховний потенціал початкової освіти: посібник для вчителів і методистів початкового навчання / О. Я. Савченко. – 2-ге вид., доповн., переробл. – К.: Богданова А.М., 2009. – 226 с.

24. Савченко О. Підготовка студентів до роботи з учнями 6-річного віку / О. Савченко, В. Олійник, С. Коробко, Н. Бібік. – К., 1990.
25. Стельмахович М. Народна педагогіка / М. Стельмахович. – К., 1985. – С. 225–291.
26. Фіцула М. Педагогіка / М. Фіцула. – К.: Академія, 2002. – 528 с.
27. Форощук О.О. Природознавство для початкових класів : Навч. посіб./ О.О. Форощук, Н.Є. Форощук. – К.: Фенікс, 1999. – 348 с.
28. Юрович В. Нестандартні уроки як засіб підвищення ефективності навчання в курсі «Я у світі» // Початкова школа. – 2014. – № 6. – С. 22–26.

13. Інформаційні ресурси

1. <http://nus.org.ua>
2. <https://mon.gov.ua>
3. www.education.gov.ua
4. <http://old.mon.gov.ua>
5. <https://pedpresa.ua>
6. <http://www.lib.ua-ru.net>
7. <http://teacher.at.ua>
8. www.nbu.gov.ua
9. <http://ebk.net.ua>
10. <http://ua.textreferat.com>
11. <http://ostriv.in.ua>
12. <http://www.uroki.net>
13. <https://osvita.ua>